

'Vraag naar volvette producten is trend, geen hype'

Boternotering op historisch hoog niveau

De prijs van boter ligt op een historisch hoog niveau. De boternotering lag half juli op 614 euro per 100 kilo, bijna twee keer zo hoog als in juli 2016. Analisten en handelaren spreken van spectaculaire ontwikkelingen op de markt. Maar: „De vraag is hoe lang de vraag naar boter groot zal blijven tegen deze hoge prijzen.”

De productie van boter in de Europese Unie is in het eerste kwartaal van 2017 sterk gedaald vergeleken met het eerste kwartaal van 2016. In de eerste vier maanden van dit jaar werd binnen de EU 5,3 procent minder boter geproduceerd. Een belangrijke reden hiervoor is dat in de afgelopen maanden meer melkvet is gebruikt voor andere producten, zoals kaas. De sterke vraag naar boter (vet), in combinatie met de afgenomen voorraad, heeft de prijzen steeds verder doen stijgen. Verder zijn de Europese botervoorraden laag en ook andere

regio's in de wereld hebben op dit moment geen grote voorraden liggen.

De boterprijs ligt nu al weken op een recordniveau. In maart vorig jaar lag de notering nog op 234 euro, de laagste prijs in ruim vijf jaar. Vanaf dat moment is de prijs gaan oplopen, tot 439 euro in de laatste weken van 2016. De gemiddelde boternotering in 2016 kwam uit op 325 euro. Begin dit jaar zakte de boterprijs kort in – met een dieptepunt in februari, toen de prijs zelfs onder de 400 euro dook – om vervolgens weer omhoog

te schieten. De laatste weken liggen de noteringen boven de 600 euro; de gemiddelde prijs over 2017 tot en met half juli is 470 euro.

Nauwelijks voorraden

Producenten en handelaren zijn verbaasd wat er binnen boterland gebeurt, stelt Huub Geuskens, salesmanager bij Koninklijke VIV Buisman in Zelhem (GD) en voorzitter van de afdeling Boter van GemZu, de brancheorganisatie voor de Nederlandse

Zuivelhandel. De boterprijs is historisch hoog, zegt hij. „En niet alleen historisch hoog, maar ook lang historisch hoog. Een ander historisch feit is dat het decennia lang niet is voorgekomen dat er nauwelijks botervoorraden zijn. Iedereen kent de term ‘boterberg’ uit de jaren zeventig nog wel, toen er buitensporige hoeveelheden boter voorradig waren.”

Ook zuivelanalist Martin Valstar van ZuivelNL heeft nog niet eerder zo’n extreme stijging van de boternotering gezien. We zien een vreemde ontwikkeling, met aan de ene kant een stijging van de prijs van vette producten, zoals boter, room en volle melkproducten, en aan de andere kant een prijsdaling van eiwitproducten als weipoeder en magere melkpoeder, zegt hij. „Magere poeder is een bijproduct van boter. De vraag naar magere melkpoeder op de Europese en wereldmarkt neemt af, de prijs is de afgelopen tijd flink gedaald”, legt hij uit. „Met het gevolg dat magere poeder werd ingeleverd voor interventie. De EU haalde in 2015, 2016 en ook dit jaar magere poeder uit te markt om die te ontlasten.”

Boter mag weer

De belangrijkste reden voor de stijgende boternotering is – behalve dat er het eerste half jaar minder melk is geproduceerd in de EU – het veranderende consumptiepatroon van de consument: dierlijke vetten mogen weer. Deze trend is uit de Verenigde Staten overgewaaid, waar nieuwe inzichten en onderzoeken hebben aangetoond dat natuurlijke producten zeer gezond zijn en er een antipathie is ontstaan tegen plantaardige vetten, zegt directeur Onno Boersma van GemZu. „Boter is een eerlijk natuurproduct. Dat spreekt aan. Daarnaast zie je dat deze trend ook geldt voor andere volvetproducten, zoals Griekse yoghurt en kaas. De noteringen van kaas gaan bijvoorbeeld ook weer omhoog.”

Volgens Huub Geuskens is de vraag naar volvette zuivelproducten een tendens die zich nog verder zal ontwikkelen. „Het gaat hier niet om een hype”, benadrukt hij. Zo is McDonald’s in de Verenigde Staten overgestapt van plantaardig vet op boter, aldus Geuskens. „Er wordt gesproken over een verschuiving van 50.000 ton boter. Dat is een hele hoeveelheid.”

Het opinieblad Time Magazine vond in 1984 nog dat volvet een killer was voor het cholesterolgehalte van de mens. Dertig jaar later toont het gerenommeerde tijdschrift een cover waarop de consumptie van boter wordt gepromoot. „Het gaat er niet meer om of wetenschappers gelijk hebben of niet. Het gaat erom wat de consument wil.”

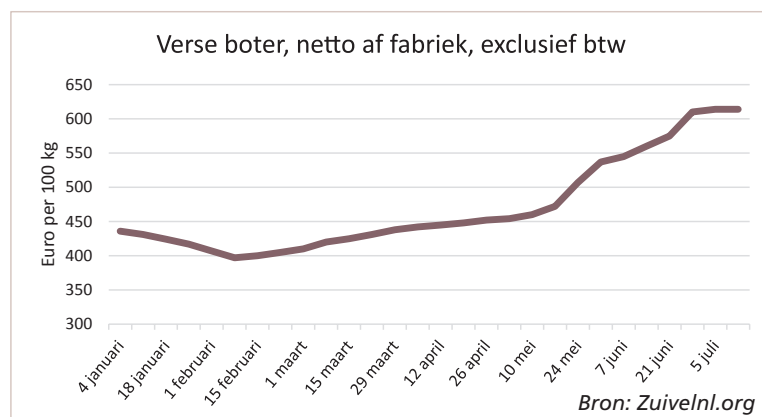
Prijzen in retail

Niet alleen de retail, ook de banket- en bakkerijsector en de verwerkende industrie nemen grote hoeveelheden boter af. De vraag is in hoeverre deze sectoren de afname van boter nog kunnen betalen en de prijsverhoging kunnen doorberekenen aan de consument, zegt Martin Valstar. „Het wordt voor verwerkers financieel steeds lastiger om de dure boter in hun producten te verwerken. Er wordt vaak van tevoren een jaarplanning gemaakt hoeveel boter men nodig heeft. Door de stijgende prijzen blijkt de begroting ontoereikend te worden. Dat kan tot financiële problemen leiden voor bedrijven die in deze sectoren actief zijn. Het is niet ondenkbaar dat verwerkers weer op zoek gaan naar substituten in de vorm van plantaardige producten.”

Dat de consument op dit moment nog relatief weinig van de hoge boternoteringen merkt, heeft volgens zuivelanalist Valstar diverse redenen. „Verwerkers en retail sluiten voor een bepaalde periode contracten af. Het kan gebeuren dat producenten nog steeds boter uitleveren tegen contracten die in een recent verleden tegen lagere prijzen zijn afgesloten. De vraag is ook óf afnemers de hogere boterprijs aan de consument gaan doorberekenen. Wel kan er verderop in het jaar sprake zijn van een na-ijleffect. Dan gaat de consument de stijgende boterprijzen alsnog in de portemonnee voelen.”

Enige afkoeling

De specialisten durven niet te zeggen of de boterprijs de komende tijd verder gaat stijgen. Martin Valstar constateert sinds kort enige afkoeling op de markt. Hij wijst op aarzeling en weerstand tegen de hoge boterprijs, waardoor vraaguitval kan ontstaan. Wat Geuskens

betreft, mag de prijs iets naar beneden, om het product betaalbaar te houden. „Waarbij er wel een nieuwe prijsrange zal ontstaan, die hoger ligt dan we vanuit het verleden gewend zijn. In het verleden lag die range tussen de 2,50 en 3,50 euro; daar mogen we in de toekomst een euro bij optellen.” Volgens de handelaar hebben nog niet alle afnemers contracten voor de tweede helft van het jaar afgesloten. „We gaan straks het kerstseizoen in. Het wordt spannend wat er dan gaat gebeuren.” GemZu-directeur Boersma: „Enige tijd terug werd op een internationaal congres opgemerkt dat de boternotering de 8 euro kan gaan aantikken. Dat zie ik niet gebeuren. Er wordt niet verwacht dat de botermarkt snel onderuit zal gaan, maar aan de andere kant is er veel onzekerheid. Inkopers kunnen het beste vertrouwen op hun handelsrelaties voor het afdekken van de risico’s. De zuivelmarkt is erg volatiel geworden: er vinden vreemde pieken plaats, met alle risico’s van dien.”

Wereldmarkt

Geuskens en Valstar benadrukken dat hoge boternoteringen niet gunstig zijn voor de exportpositie van Nederland buiten de EU. De boterprijs op wereldniveau is ook hoog, maar ligt onder EU-niveau, zegt Valstar. „We exporteren wel boter uit Nederland en de EU naar de wereldmarkt, maar landen buiten Europa zullen eerder uitwijken naar Oceanië of Noord-Amerika. Waarbij Noord-Amerika minder interessant is, omdat bijna alle boter daar op de binnenlandse markt wordt verhandeld.” Geuskens: „De tegenwind komt vanuit Oceanië. Australië en Nieuw-Zeeland gaan straks het productieseizoen in. De vraag is hoeveel melk er vanuit die landen op de markt komt en wat dat met de boternotering gaat doen. Het wordt spannend wat er de komende tijd op de zuivel- en botermarkt gaat gebeuren. Maar ik verwacht op korte termijn geen grote prijsverschuivingen.” ■

Relatie boterprijs-melkprijs

Wat betekent de hoge boterprijs voor de melkprijs voor melkveehouders in Nederland? In hoeverre profiteren zij van de hoge boternoteringen op de markt? Friesland-Campina signaleert wereldwijd een toenemende vraag naar boter- en roomproducten en tegelijkertijd een matige groei van de melkproductie, stelt woordvoerder Rob van Dongen. „De stijging van de garantiëprijs wordt vooral gedreven door de stijgende vetprijzen.” FrieslandCampina hanteert een vaste verhouding tussen eiwit : vet : lactose, 10:5:1. Elk jaar wordt die systema-

tie opnieuw vastgesteld voor over een periode van drie jaar. FrieslandCampina betaalde tussen mei en augustus 2016 een garantiëprijs uit van 25,00 euro per 100 kilo. De garantiëprijs voor juli 2017 ligt op 37,25 euro per 100 kilo. De vetprijs ligt deze maand op 304,03 euro, de prijs van eiwit op 608,06 euro en de prijs van lactose op 60,81 euro. Ter vergelijking: in augustus 2016 lag de vetprijs op 204,05 euro, de eiwitprijs op 408,10 euro en de lactoseprijs op 40,81 euro. „Je ziet dat de garantiëprijs hard is gestegen: 49 procent”, zegt Van Dongen. „De vetprijs

neemt de melkprijs mee omhoog. Dat zien de boeren terug op hun melkafrekening, verdeeld over vet, eiwit en lactose.” Volgens Van Dongen is in het verleden vaak verlies op vet gemaakt. „We zien al enige tijd een omslag in de markt, met stijgende prijzen. Maar het is een wankel evenwicht. Nieuw-Zeeland komt straks weer op de markt, we weten niet wat dat met de relatie vraag-aanbod gaat doen. Als de productie wereldwijd echter matig blijft, zal dat ondersteunend werken om de vetprijs hoog te houden.”